

**Jan Hus:
České listy (1415)**

Matouš Jaluška

Lektorovaly:

doc. Mgr. Lucie Doležalová, M. A., Ph. D,
ÚŘLS FF UK a FHS UK, Praha

Mgr. Eva Marková,
Gymnázium Jana Keplera, Praha

Vydávání *České knižnice* podporuje Akademie věd ČR
jako součást programu Strategie AV21.

Semináře České knižnice přináší komentáře k jednotlivým svazkům vydaným v *ČK*. Jsou určeny studentům vysokoškolských a středoškolských literárních seminářů, resp. jejich vyučujícím. Komentáře, jejichž rozsah je mezi 10 a 20 stranami, jsou založeny na rozboru konkrétních textů pocházejících obvykle z uceleného souboru (tj. jedné sbírky, jednoho dramatu apod.). Struktura *Seminářů* kopíruje strukturu ústní maturitní zkoušky z češtiny (literárněhistorický kontext díla, literární žánr, kompozice, témata, čas a prostor, vypravěč / básnický subjekt, jazyk, styl a básnické prostředky).

Semináře navazují na publikace *Rozumět literatuře, Česká literatura 1945–1970, Český Parnas* nebo *Slovník básnických knih* vzešlé z Ústavu pro českou literaturu AV ČR. Chtějí poskytnout výchozí materiál k dalšímu zpracování (konkrétní vyučovací hodina, seminární práce apod.).

Semináře jsou posuzovány dvěma lektory (teoretikem a praktikem) a redakčně zpracovány.

Verze publikace: **VIII/2020**

Volně ke stažení na:
www.kniznice.cz

Vydal
Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.,
Na Florenci 1420/3, 110 00 Praha 1,
www.ucl.cas.cz,
v Praze roku 2020
jako 31. svazek edice *Seminář České knižnice*.
Redigovala Petra Hesová.

© Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., 2020
Edici *Seminář České knižnice* řídí Robert Kolár.

Čtyři české listy Jana Husa (1415)

Jan Hus působí jako opěrný sloup českého literárního kánonu. Je zdaleka vidět a lze na něj nahlížet mnoha způsoby. V 99. svazku *České knižnice* jej editor Jakub Sichálek představuje nejprve jako autora drobných nábožensky vzdělávacích spisů v češtině, poučujících laiky o patřičném křesťanském chování. Při četbě českých listů ve druhé polovině svazku pak sledujeme, jak týž zdatný kazatel a přesný stylista reaguje na mnohem konkrétnější problémy, jež kolem něj vyvstávají. Tak varuje před bludnými názory na kněžskou funkci (to již v prvním listu, adresovaném „Plzeňským“), posiluje své stoupence při eskalujícím konfliktu s protivníky (ve druhém listu „Mistrům a pražským stoupencům“), či usiluje o přízeň předáků království (jako když se ve čtvrtém listu obrací na zemský soud a obhajuje svobodu kázání Božího slova). V posledních listech psaných z Kostnice pak Hus pod rostoucím tlakem událostí píše hlavně proto, aby propůjčil smysl vlastnímu utrpení a očekávanému konci. Čtenářům přitom předkládá svůj vlastní příběh jako vzor onoho křesťanského chování, k němuž je za pokojnějších časů nabádal v kázáních a traktátech.

Náš seminář se věnuje Husovu konci. Z celkem jedenácti listů z Kostnice obsažených v Sichálkově edici podrobíme podrobnějšímu rozboru čtyři, č. 14, 16, 17 a 18. Ty všechny jsou adresované širší komunitě („přátelům v Čechách“ či „všem věrným Čechům“) a snad byly určeny přímo k předčítání v kruhu Husových příznivců okolo pražské Betlémské kaple. Nejpozději v polovině 15. století začínají právě tyto čtyři veřejné listy fungovat jako kanonický soubor, který se šíří nejprve v rukopisech, a pak tiskem spolu s jinými texty o Husově životě a umučení. Vlivně působí především jako součást tzv. „Utrakvistického dodatku“ k českému *Pasionálu*. Listy tu stojí na prvním místě, za nimi následují *Pašije mistra Jana Husi* od Petra z Mladoňovic, který byl v Kostnici osobně přítomen, pak stížný list českých a moravských pánů proti Husovu upálení, Mladoňovicova *Pašije mistra Jeronýma*

Pražského (Husova spolumučedníka, upáleného 30. května 1416) a nakonec český překlad listu o Jeronýmově hrdinské smrti od přímého svědka poprav, humanisty Poggia Braccioliniho (Boldan 2009: 69; viz oddíl Literární druh a žánr).

„Utrakvistický dodatek“ byl tištěn poprvé roku 1495 a mimo jiné tvoří součást slavného *Ženského kodexu*, uspořádaného na přelomu 15. a 16. století utrakvistou Bohuslavem z Čechtic z textů spojených s českou reformací, církevní reformou a křesťanskou etikou (Brodský 2009). Lze jej považovat za příruční svodku Husova příběhu, v níž čtyři epištoly zastávají úlohu autografu — spisu, který hlavní hrdina napsal vlastní rukou, a ještě před svou smrtí v něm stanovil svůj odkaz. Jako takové následně fungují i v kontextu celoevropské reformace, neboť roku 1536 vyšly ve Wittenbergu v latinském překladu opatřeném předmluvou reformátora Martina Luthera (o Lutherově vztahu k Husovi podává přehled např. Wernisch 2018: 51—62). Listy pocházejí z posledních dnů Husova života a spolu s „pašijí“ od Petra z Mladoňovic byly a jsou užívány jako doklad pravosti husovské legendy. Tak dodnes utvářejí naši představu o kazateli z Betlémské kaple jako o „mučedníkovi pravdy“. I proto z tohoto svazku *České knihovny* volíme pro seminář právě je.

Kontext

Jan Hus, kněz, mistr svobodných umění pražské univerzity, bakalář teologie tamtéž a kazatel v Betlémské kapli, byl, jak známo, upálen při obecném církevním koncilu v Kostnici (Konstanz) na břehu Rýna 6. července 1415, ve věku přibližně pětácti let.

Do jeho příběhu vstupujeme necelý měsíc předtím — nejstarší list z kanonické čtveřice je z 10. června, ten poslední je o sedmnáct dní mladší. Děj ústící do Husova mučednictví se ovšem neměří na dny, ale na léta. Začal již na přelomu 14. a 15. století, kdy se Hus začal seznamovat s učením oxfordského profesora Jana Viklefa (John Wycliffe, †1384).

Inspirován Viklefovými útoky na hříšné a pyšné příslušníky kněžského stavu začal Hus roku 1402 pravidelně kázat v Betlémské kapli o nutnosti nápravy církve — pro shrnutí jeho názorů lze v dotyčném svazku ČK nahlédnout např. do traktátu *O šesti bludiech* (Hus 2018: 25—59), jehož latinskou verzi (*De sex erroribus*) nechal Hus nedlouho před odchodem z Prahy napsat na zdi „Betléma“. Husův odchod po bezmála desetiletí kazatelského působení si vynutily okolnosti. Viklefovo dílo se totiž postupně stávalo předmětem sporu, anglický teolog byl obviňován z kacířství. Roku 1407 tak obvinila skupina pražských univerzitních mistrů vedená Ludolfem Meistermannem celý okruh Viklefových reformních myslitelů z propagace bludů. Následujícího roku římský papež Řehoř XII. k těmto obviněním přihlédl a zapověděl klerikům i laikům šířit Viklefovy texty. Dosud přejný vztah arcibiskupa Zbyňka Zajíce z Házmburka k Husovi a jeho přátelům následkem toho rychle ochladl a tito intelektuálové, většinou univerzitní učenci, mezi nimiž zaujímal Hus čím dál důležitější místo, od té doby nepřiliš úspěšně hledali oporu u krále či u nových papežů. Přitom se zaplétali do politických problémů té doby, od roku 1378 poznamenané papežským schizmatem.

Hlavní zvrát v Husově příběhu nastal roku 1410, kdy do pražské arcidiecéze dorazila bula jiného papeže, Řehořova konkurenta Alexandra V., usazeného v italské Pise. Ta přikazovala konfiskaci všech Viklefových knih a byla v ní zapovězena kázání na místech mimo soustavu farních, klášterních a kapitulních kostelů, tedy i v Betlémské kapli. Útok na Viklefa a na „Betlém“ ohrožoval Jana Husa jako intelektuála i jako kazatele. Proto se odmítl podrobit a namísto toho se hodlal odvolat k nějakému „lépe informovanému“ papeži (Soukup 2015: 93). Nedlouho po vydání buly Alexandr V. zemřel, a Hus proto své odvolání adresoval jeho nástupci v Pise, Janu XXIII., čímž na sebe definitivně upozornil v nejvyšším patře církevní hierarchie (Pavliček 2015: 37). Tak poněkud paradoxně sám uvedl do pohybu proces, který povede až ke kostnické hranici (Kejř 2000: 52).

Hus se k papeži sice odvolal, na cestu k papežskému soudu se ale osobně vydávat nechtěl, neboť si uvědomoval její obtížnost a navíc postupně zjišťoval, že Jan XXIII. a jeho kardinálové jsou mu nakloněni stejně málo jako jejich předchůdci. Tou dobou nad ním bylo vyneseno několik prvních klateb, prozatím jen kvůli jeho neochotě dostavit se k soudu (Kejř 2010: 70–71). Na poslední a nejostřejší klatbu z roku 1412 Hus ve shodě se svým přesvědčením o řádném uspořádání světa odpověděl odvoláním k instanci, která překonává i papeže, ke Kristu jakožto k nejvyššímu soudci (Kejř 2010: 72). Následně opustil Prahu, „betlémskou“ komunitu ponechal ve správě jiných a odešel na venkov, kde se pohyboval až do října roku 1414, kázal a psal, převážně česky pro laické čtenáře. Nakonec se však podvolil přání Zikmunda Lucemburského, římského krále a dědice českého trůnu, a vydal se na koncil do Kostnice, aby byl veřejně slyšen, „a bude-li to třeba, podstoupil pro Kristův zákon i smrt“ (Soukup 2015: 159).

V Kostnici mohl Hus nejprve svobodně pobývat, necelý měsíc po příjezdu, 28. listopadu 1414, byl však zatčen a vězněn — nejprve v domě kantora kostnického chrámu, pak u dominikánů, na hradě Gottliebenu, patřícímu kostnickým biskupům, a nakonec, když začátkem června 1415 konečně přišla řada na veřejné slyšení, u kostnických minoritů. Právě tam také vznikly jeho poslední listy, psané s výhledem na smrt. Hus se tu zabývá „posledními věcmi“, „eschatologií svého vlastního života“ (Mazalová 2015: 194). Naplňuje tak výměr, který všem křesťanům předepsal v *Zrcadle hříšníka*, prvním textu, který Jakub Sichálek do tohoto svazku ČK zahrnul:

Najmilejší, poňavadž v cestě jsme tohoto biedného a utiekajúcieho sveta, dnové naši jako stien hynú! Protož potřébie jest nám pomniati pilně a často srdečně rozjímati, že naše křěchkost, naše nestatečnost tak často nás pudí zapomínati. Co jest to? Že všemohúci Pán pro naše lepšie, našeho žádaje užitka, dáva nám radu skrze svatého Mojžiše, takto řka: „Ó, by smyslili a rozuměli a na najposlednějšíe věci patřili!“
(Hus 2018: 9)

Listy z vězení lze v tomto kontextu číst jako praktickou ukázkou tohoto „patření na nejposlednější věci“ a rozjímání nad lidskou křehkostí, smrtí i soudem, který podle autorova přesvědčení následuje po ní. O takových věcech se ve středověké literatuře píše často (srov. Mazalová 2015: 329–331), v Husových posledních listech je však rozjímání o soudu nad člověkem vyostřeno ke krajnosti, neboť pisatel sám má být odsouzen jako kacíř, a tím pádem mu bude věčná spása upřena (srov. Ohler 2001: 73–74). Když tedy v listech neustále připomíná kaceřované světce a ponižovaného Krista, nebuduje jen obraz sebe sama jako hlasatele pravdy a pokračovatele skvělých předchůdců, ale rovněž bojuje o naději na dobrý konec svého příběhu.

Literární druh a žánr

Husovy listy plní několik funkcí naráz. Ve chvíli svého sepsání „bezprostředně dokumentují“ Husovu osobnost, jsou dokladem „žité víry, nepolevující pastorační péče“ i utvrzením „vztahu já—ty“ mezi betlémským kazatelem a jeho adresáty (Sichálek 2018: 148). Při jejich čtení je však třeba myslet i na to, že vzápětí po své smrti začíná být Hus uctíván jako světec. Proces tohoto faktického svatořečení přitom uvádějí do pohybu posluchači jeho kázání a čeští páni sympatizující s úsilím o očistu církve, tedy hlavní adresáti jeho listů (Halama 2015: 26–29). Tomu odpovídá i stupeň úcty, jíž se Husova korespondence v kališnickém prostředí těší a způsob čtení, jemuž jsou listy propříště vystaveny.

Jeden z výrazných dokladů této úcty představuje i „Utrakvistický dodatek“ staročeského *Pasionálu*, vyrobený u tzv. „tiskaře Pražské bible“ nejspíše v pozdním jaře roku 1495 (Boldan 2009: 75). Staročeský *Pasionál* vznikl již za vlády Karla IV. jako domácí přepracování latinské sbírky vyprávění o světcích, uspořádané ve druhé polovině 13. století italským dominikánem Jakubem de Voragine a určené kněžím jako pohodlný zdroj podkladů pro nedělní kázání (Zajíčková 2010: 36–39). Z rukopisů do tisku byl *Pasionál* převeden poprvé

někdy ve druhé polovině sedmdesátých let v katolické Plzni. Pozdější pražské vydání míří do konfesijně smíšeného prostředí, jeho vydavatel je patrně utrakvista a „především obchodník“ (Boldan 2009: 73). Proto k obecně známým příběhům světců známých po celé Evropě přikládá i svazeček textů o Husovi a Jeronýmovi. Ten však umisťuje až za rejstřík — jako přívazek, který si může utrakvista ke knize dokoupit a katolík od svazku odříznout, pokud chce (srov. Voit 2006: 670—671).

Díky zahrnutí do *Pasionálu* se všechny texty v „Utravistickém dodatku“ stávají ekvivalentem legendy v nejobecnějším slova smyslu (srov. Rejzlová Zajíčková 2017: 7—8). Podávají příběh o světcích tak, jak má vstoupit do mysli věřících, aby jim mohl sloužit jako vzor k nápodobě. Husovými listy dodatek začíná. Jejich žánrová klasifikace zde tedy vychází z načrtnutého základu hagiografie, „vyprávění o světcích, jejich životech a umučení“, zároveň je jim však určeno ještě významnější místo, než jaké náleží legendám. Na začátku fasciklu totiž čteme: „počíná se epištola prvně mistra Jana z Husince“ (např. Jenský kodex: list 39 recto, tj. líc), a obdobná informace stojí na konci: „tyto epištoly psal jest mistr Jan v žaláři v Konstanci české obci“ (tamtéž, líc listu 41). Listy kazatele určené jeho posluchačům jsou tak prezentovány obecněji jako texty sepsané světcem pro celou komunitu, zde definovanou zároveň jazykově i místně, pro lidi žijící v Čechách a schopné česky číst. Jejich žánrovým příbuzným se stávají epištoly biblické, novozákonní, tedy texty na pomezí kázání a dopisu, určené různým komunitám, z nichž postupně vzniká křesťanská církev. Z hlediska tradice, která byla v „Dodatku“ zachycena tiskem, tu Hus činí podobné gesto. Jeho listy spolu s jinými texty zakládají české kališnictví.

Mezi biblickými epištolami jsou Husovým listům nejpodobnější Pavlovy pastorální listy, zejména Druhý list Timoteovi. Podobně jako Hus se pisatel této novozákonní knihy opírá výhradně o autoritu a milost Boží (2Tm 1,1; srov. oddíl Vypravěč). I on píše z vězení (2Tm 1,8), kde „snáš zlé“ kvůli slovům, jež hlásá. Vůbec přitom neuvažuje o tom, že

by v zájmu záchrany života „odvolal“ a své spolupracovníky povzbuzuje k odvaze (2Tm 1,8—12; srov. Hus 2018: 136). Byl souzen a při soudu od mnohých zrazen, jiní mu však pomohli a pomáhají a on na ně v dobrém myslí a vyprošuje jim pokoj (2Tm 1,15—18; srov. Hus 2018: 123—124). Toho budou mít za potřebí, neboť se blíží nebezpečné časy — Pavel v listu, stejně jako Hus, zdůrazňuje blízkost konce světa (2Tm 3,1—9; srov. oddíl Prostor a čas). Podle staročeského překladu latinské předmluvy ke Druhému listu Timoteovi Pavel „píše o ponucení mučedlnictva a o všie zprávě pravdy, a co budúcieho bylo by časov posledních, a o svém umučení, píše jemu od města římského“ (Voleková—Svobodová 2019: 435). Tedy: nabádá Timotea ke statečnosti a k věrnosti pravdě bez ohledu na hrůzy ve světě a vlastní utrpení. Pokud zaměníme osobní jména a Řím nahradíme Kostnicí, získáme shrnutí, které dokonale přiléhá i k Husovým epištolám. Tím spíš, že podle tradičního podání Pavel v Římě nakonec podstoupil mučednickou smrt.

Hus nepochybně píše o svých vlastních zážitcích a utrpení, nepřestává však přitom působit jako kazatel a rád konstruuje paralely mezi svým osudem a příběhy biblických hrdinů (viz oddíl Vypravěč). Podobnost mezi jeho situací a postavením uvězněného apoštola Pavla mu patrně neunikla. Sám své listy stylizuje podle vzoru epištol, o čemž svědčí například přání milosti celému společenství, jež klade do té třetí, nejprosebnější (v ČK list č. 14). Toto přání, podobně jako Pavlovy pozdravy v Druhém listu Timoteovi, kontrastuje s popisem jednání zrádců pocházejících ze stejného společenství jako zrazovaný mistr a připomíná tzv. *eschatokol*, tedy závěrečnou část novozákonních epištol s prosbami a požehnáním (srov. Pokorný—Heckel 2013: 197—200):

Oniť vědie, kteří Čechové a kterak mnohé a nehodné věci sú na mě vedli, kterak vešken sbor proti mně křičel, kterak sem já odpoviedal, co sú na mně žádali.

Prosím vás take, aby za Královú Milost, římského a českého krále, Pána Boha prosili a za královú svú i za pány, aby milý Pán Bóh

s nimi i s vámi přebýval v milostí nyní a potom u věčné radosti.
Amen.

(Hus 2018: 124)

Kompozice

Z kompozičního hlediska se jako důležité jeví, že Husovy listy v „Utrkvistickém dodatku“ nejsou seřazeny od nejstaršího k nejmladšímu, ale na přeskáčku, zřejmě s ohledem na zřetele dějové a rétorické. Jako první epištolu čteme list č. 17, ta druhá má v Sichálkově chronologicky uspořádané edici č. 16, třetí č. 14 a čtvrtá č. 18. Kompozice jednotlivých listů se patrně odvíjí především od okamžité situace autora ve chvíli, kdy má příležitost napsat a odeslat zprávu. Přitom v zásadě odpovídá rétorické konvenci, jak byla ve středověku rozpracována v rámci *ars dictaminis*, tedy umění psát dopisy tak, aby zapůsobily na adresáta a přiměly ho k nějaké akci. V Husově době mezi latinskými vzdělanci panuje shoda, že řádný dopis se skládá z pěti částí (Camargo 1991: 22; Doležalová—Ctibor 2017: 183—185). V souladu s tímto rozvrhem začínají pasionálové epištoly pozdravem (*salutatio*), který identifikuje odesilatele a adresáta a měl by přecházet do úvodu (*exordium*), v němž pisatel sděluje důvod vzniku dopisu a adresáta motivuje k tomu, aby si jej přečetl. Exordia Husových epištol jsou stručná a pozornost čtenářů získávají pomocí odkazů k věčné blaženosti, již jim pisatel vyprošuje (Hus 2018: 122, 132), aniž by jim zatajil, že cesta k této blaženosti vede skrze smrt (Hus 2018: 128). V posledním listu namísto pozdravu a exordia nacházíme jen stručné „Bóh s vámi“ (Hus 2018: 135).

Jako třetí část má následovat stať (*narratio*), tedy vyprávění popisující situaci a dokládající pravdivost tvrzení mluvčího. V první epištole dle pořadí „Utrkvistického dodatku“ Hus takovou stať konstruuje okolo nenáležitěho zacházení, jehož se v rukou koncilních otců dostalo jeho „knížkám“ — traktátům, v nichž vysvětloval své názory a které byly napadeny jako kacírské. Odtud přechází k popisu nedůstojnosti celého procesu

(Hus 2018: 132—134; viz oddíly Témata a motivy a Postavy). Ve druhé vypráví o sesazení papeže Jana XXIII. koncilem (Hus 2018: 129—131; viz oddíl Postavy). Na této rovině osobních zkušeností pak ještě ve čtvrté epištole čteme o Husově čekání na smrt (Hus 2018: 135—136; viz oddíl Vypravěč). Ve třetí epištole stať chybí. Hus v ní přechází rovnou k následujícímu bodu listové osnovy, jímž je *petitio*, prosba, když v očekávání brzké smrti stanoví pro své přátele a posluchače nejrůznější úkoly (Hus 2018: 122—125). Zatímco tato epištola je tvořena prakticky pouze prosbami, v těch ostatních důkladnější apely tohoto typu chybějí, jen na konci té první žádal Hus, aby mu jeho adresáti věřili, že neodvolal (Hus 2018: 134).

Pátou částí zavedené osnovy je shrnující pointa, *conclusio*, která v Husových listech obvykle splývá s uvedením data dopisu — v té první vyjadřuje ještě zbytek naděje v záchranu života, ve druhé připomíná popravu Jana Křtitele a spojuje ji se svou situací a ve třetí upomíná na lásku Boží. V závěru čtvrté epištoly se autor ohlíží za svou práci, spočívající v „kázání proti kněžské zlosti“ (Hus 2018: 136) a pak celé sérii dodává pointu, když se vrací ke „knížkám“ a jejich osudu (viz oddíl Témata a motivy).

V „Utrkvistickém dodatku“ můžeme kompozici dle *ars dictaminis* spatřit i v celku listů podle jejich pořadí — každý z nich jako by hrál roli jiné dopisní části. První epištolu, která nejdůtklivěji zdůrazňuje Husovu uměřenost a pevnost tváří v tvář oponentům, můžeme chápat jako *exordium*, představující čtenářům pisatele jako dobrého křesťana, jehož činy jsou hodné nápodoby a odvíjí se od nich jeho autorita (viz oddíly Vypravěč a Postavy). Druhá epištola je výrazně narativní, výpravná: vedle aktuálního příběhu o sesazení papeže sem Hus klade rovněž nejvíce biblických exemplů, příkladů neumlčitelnosti pravdy, a rovněž tu nejobsáhleji hovoří o Antikristu. Třetí epištola jako celek představuje *petitio*, zatímco ta poslední se věnuje konkluzi adresátova života, shrnuje jeho boj za pravdu a znovu jej uvádí do vztahu s biblickými precedenty.

Témata a motivy

Hlavním tématem prostupujícím epištoly v „Utrakvistickém dodatku“ je vedle osobního utrpení a sebezpytování pisatele (viz oddíl Vypravěč) a blížícího se konce dějin (viz oddíl Čas a prostor) psaní a jeho následky, konkrétně osud Husových děl v rukou koncilního tribunálu. První epištola v pořadí dodatku (tj. list č. 17) začíná po pozdravu a oslovení adresátů vyprávět Husův příběh právě odtud:

Ještě mi jest to v mysl padlo, aby znamenali, kterak sbor pyšný, lakomý a všie ohavnosti plný potupil jest knihy mé české, jichž jest ani slyšal, ani viděl — a by je slyšal, tehdy by jim nerozuměl, neb v sboru byli sú Vlaši, Francúzi, Engliši, Hispáni, Němci a jiní jiných zazykóv, jedne ač by jim co rozuměl biskup Jan litomyský, jenž jest tu byl, a jiní Čechové nabadači [...]
(Hus 2018: 132)

„Čechové nabadači“, falešní svědkové proti Husovi a jeho osobní nepřátelé, jako litomyšlský biskup Jan Železný, papežský prokurátor Michal z Brodu zvaný „de Causis“, či kněz Štěpán z Pálče, bývalý Husův přítel, se k písemným důkazům předloženým koncilu chovají nenáležitě, v Husových traktátech hnidopišsky hledají kacírské učení a případně si neváhají leccos vymyslet a autora očernit. Tak alespoň situaci vnímá Hus sám. Ve druhé epištole (list č. 16) se situace dále vyostřuje. Dotyčné texty už nejsou jen vloženy do rukou zlých čtenářů, ale rovnou „odsouzeny k upálení“ (Hus 2018: 128). Podobně byly předtím, ještě v Praze, odsouzeny knihy Viklefovy (Kejř 2000: 55–57). Poslední epištola (list č. 18) se po té třetí, prosebné (list č. 14) v závěru k tématu vrací a celou sérii listů pointuje:

A již sem tomu rád, že sú mé kniežky musili čísti, v nichž jest zlost jich otevřena. A viem, že sú je pilněje přečtli než svaté čtenie, chtiece bludy naleznúti.
(Hus 2018: 136)

Zlovolní a zároveň zmatení a nepřiliš cháparí nepřátelé Jana Husa (viz oddíl Postavy) tak nakonec přece jenom něco dělají pořádně, byť s mravně pochybnou motivací — s pozorností, která by slušela Písmu svatému, čtou spisy člověka, kterého chtějí odsoudit, a tím pádem se musejí konfrontovat s kritikou svých vlastních neřestí, „zlosti kněžské“, která je v nich obsažena, a třeba v tomto zrcadle zahlédnou sami sebe a nechají se ovlivnit. „Pozitivní motivace a útěcha“ pro křesťanstvo, adresáty i pisatele, která je pro Husovy poslední listy charakteristická, tak dominuje i zde (srov. Mazalová 2015: 220).

Čas a prostor

Všechny zkoumané listy píše Jan Hus z vězení v kostnickém minoritském klášteře, kam byl z nepohodlí hradu Gottliebenu převezen patrně 5. června (Šmahel 2013: 206). Setrvává tedy na místě nevábném, určeném pro zločince, a v listech se tím nijak netají, naopak tento prostor využívá k budování paralel mezi sebou a jinými mučedníky, zejména Janem Křtitelem (Hus 2018: 131; viz oddíl Vypravěč). Svátek Jana Křtitele, který připadá na 24. června, stojí uprostřed období vzniku čtyř epištol a označuje zvláštní, svatý a mučednický čas. Když se Jan Hus v rámci své sebe prezentace vztahuje k tomuto biblickému Janovi, spojuje v důsledku své utrpení s příběhem evangelií — Jan Křtitel byl stát „kolem svátků nekvašených chlebů v roce předcházejícím Kristovo umučení“, jak se praví ve *Zlaté legendě* Jakuba de Voragine, jejímž překladem *Pasionál* je (Jakub de Voragine 2012: 244; o vztazích *Zlaté legendy* a *Pasionálu* pojednává Zajíčková 2010: 36–40).

Hus však nepojímá čas čekání na popravu jenom jako období svého vlastního konce, v němž se zrcadlí konec (a snad i vzkříšení) Krista, ale rovněž jako „poslední čas“ pro všechny. Chování kostnických soudců je totiž dokladem působení Antikrista, Ježíšova opaku a úhlavního nepřítele křesťanů. Pro Husa se „antikristy“ stávají všichni, kdo se prohlašují za křesťany, ale nezvěstují Boží slovo, ani se jím neřídí, „austy

vyznávají Krista, však tanec vedú Antikristův“ (Hus 1975: 38). Působení takových bytostí ve světě se projevuje především „úpadkem zbožnosti, disciplíny a celkovou mravní dekadencí uvnitř církevních institucí“ (Cermanová 2013: 21), tedy přesně tím, co podle Husa charakterizuje koncilní otce (viz oddíl Postavy). Z hlediska světových dějin pak zvýšená antikristovská aktivita a utrpení pravých křesťanů z hlediska času znamená, že se přiblížil konec světa a Poslední soud. V takové situaci píše Hus betlémskému společenství a snaží se jeho členy povzbudit:

Pomňte, co jest Spasitel milosrdný nám na výstrahu pověděl [...], že před súdným dnem bude tak náramné trápenie, že od počátku světa nebylo, aniž potom bude, tak veliké, že, by to mohlo býti, i vyvolení byli by uvedeni v blud; ale budú dnové ukráčení pro vyvolené. To pamatujte, najmilejší, stójte pevně! Nebť úfám Bohu, žeť se vás Antikristova scola lekne a nechát vás u pokoji. A sbor z Konstancie do Čech nepřide.

(Hus 2018: 129)

Jak je zřejmé z tohoto úryvku ze druhé epištoly, Hus prostorově rozlišuje mezi Čechami jako celkem bezpečným prostorem jeho věrných, kteří jsou schopni nepříteli odolat, zastrašit ho (list č. 17, zařazený jako první epištola, je přímo adresován „všem věrným Čechům“ [Hus 2018: 132]), a místem svého pobytu jako místem věznění, útrap a aktivity antikristů. S ohledem na Husovu situaci dává takové rozvržení samozřejmě dobrý smysl a lze v něm spatřovat konečnou podobu autorova vnímání Čechů jakožto věrných křesťanů, mezi nimiž se (dle jeho názoru) nikdy nevyskytlo kacířství (Soukup 2015: 103–104). To, jak soudci zacházejí s pražským mistrem a s jeho knížkami, se ostatně děje podle jeho názoru jako „pohanění“ nejen pravdy Boží, ale také „naše země české, již já mám v naději Boží za zemi nejlepší viery“ (Hus 2018: 133). Tuto bezpečnou komunitu Hus opustil a jeho listy působí jako pokus o její udržení, bez ohledu na blížící se smrt.

Vypravěč

Vypravěčem listů Jana Husa je pisatel — a zároveň kazatel, jemuž na jeho kazatelské roli záleží. Kázání proti hříchům kněžstva ostatně považuje za hlavní důvod svého odsouzení (Hus 2018: 136; Soukup 2015: 168–172).

Od první epištoly Hus charakterizuje sám sebe setrvale jako „sluhu Božího“, který se modlí za své adresáty, věrné Čechy, vyprošuje pro ně u Boha milost a žádá je, aby žili řádně, jak se na křesťany sluší (Hus 2018: 132). Snaží se je tudíž motivovat k dobrému životu a dovést k „dobrému skončení“ tohoto života. Tak naplňuje roli dobrého faráře. Když v tomto listu mluví o sobě, upozorňuje na paralely mezi sebou a osudem světců, zde konkrétně svaté Kateřiny, která neustoupila od „pravdy a viery Pána Jezukrista“, ačkoli „padesát mistrův proti ní stálo“ (Hus 2018: 134), jak o tom čteme i ve staročeské veršované verzi její legendy (Petrů 2016: 88–135). Obhajuje se tak před nařčením z kacířství a demonstruje svou pevnost. Nemá v úmyslu odvolat to, co kázal, tím si mohou být jeho adresáti jisti (Hus 2018: 134). Ve druhé epištole pak Hus svoji autoritu zpevňuje dalšími odkazy k příkladům světců, jimž světská moc křivdila, ale Bůh následně ukázal, že měli pravdu. Tentokrát sahá rovněž po biblických postavách:

Pomňte, že sú svatého Jeremiášě prorocvie, jež jest Bóh kázal psáti, spálili, avšak sú toho, což jest prorokoval, neušli. Neb po spálení kázal jemu Pán Bóh túž řeč — a ještě více přidav — popsati. Jakož se stalo: an pravil, sedě u vězení, a Baruch svatý psal, jenž byl jeho písař. Tot' psáno stojí: Jr 36. Take v knihách Machabeorum psáno jest, že sú spálili zákon Boží a ty, kteříž sú jej měli, mučili.

(Hus 2018: 128)

Třetí epištola doplňuje předchozí obrazy Husovy autority o výrazný moment pokání — kazatel si je vědom vlastních přestupků a nedostatečnosti. Doufá sice, že žádné bludy nekázal, ale jist si tím není; víme, že se modlí za své adresáty a nyní je prosí, aby se oni modlili za něj:

Prosím take, ač by kto ote mne slyšal na kázaní neb súkromě co proti pravdě Boží, aneb ač bych kde psal — jenž, úfám Bohu, toho nenie —, aby toho nedržel. Prosím take, ač kto viděl jest mé lehké obyčeje v mluvení a aneb v skutciech, aby se jich nedržel, ale aby za mě Boha prosil, aby mi ráčil odpustiti.

(Hus 2018: 122)

Výzvy a důtklivé prosby, z nichž sestává zbytek tohoto textu, dále staví na autoritě kazatele, který je možná všelijak hříšný, ale o své nedostatečnosti ví a snaží se s ní něco dělat, což silně kontrastuje s charakterizací sboru koncilních otců (viz oddíl Postavy). Tato linie je ještě zesílena v poslední epištole, když vypravěč uvažuje nad tím, proč Bůh stále prodlévá s jeho smrtí i s popravou Jeronýma Pražského, který přišel do Kostnice Husovi pomoci, byl zatčen a rovněž uvězněn. Hus nakonec dochází k tomu, že společným úkolem obou vězňů zůstává ještě hlubší pokání: „Dal nám Pán Bóh dlúhý čas, abychom lépe své hříechy spamotovali a jich statečně želeli“ (Hus 2018: 135). Pak znovu vzpomíná na biblické mučedníky pro Boží slovo a přidává se k nim.

Hus jakožto pisatel a „vypravěč“ tak v listech pracuje se třemi rolemi: kazatele (či spisovatele „knížek“), mučedníka a kajícíka. Přijímá vše, co je mu dáno vytrpět, a již tím buduje svou autoritu. Razantním pokáním ze sebe přitom před adresáty smývá obvinění z kacířství, jímž mu má být právě tato autorita upřena. Různými způsoby ujišťuje čtenáře, že soud koncilu zde na zemi ho sice odsoudil, ale věčný soud Boží ho osvobodí a odmění.

Postavy

Vedle hlavní postavy pisatele-kazatele, z něhož se postupně stává svatý mučedník, sledujeme v listech několik skupin oponentů tohoto hrdiny a dále různé dobré lidi sledující jejich zápas. Ve třetí a čtvrté epištole se pak k vypravěči přidává další trpitel, Jeroným Pražský. Oponenty nacházíme mezi Čechy

i v cizině. Spojuje je zloba, hříšnost, a hlavně pocit vlastní moci, který je však pouhou iluzí. Jejich práce nemá trvalost Božího díla, ale ani přechodnou stabilitu lidských staveb. Jejich obdobou jsou podle Husa leda tak bytosti z řádu členovců:

A já vám pravi, že když jsem stál před tiem sborem prvý den, spatřiv, ano nižádného řádu nenie, řekl sem hlasitě, kdy jsú všickni mlčeli, takto: „Mněl sem, většie poctivost, dobrota a lepší rád byl v tom sboru, než jest.“ [...] A poněvadž takým neřádem šel jest ten sbor, jenž jest viece zlosti učinil než dobroty, věrní a v Bohu milí křestané, nedajte sebe uhroziti jich vynesení, jenž, úfám Bohu, jim neprospěje. Oniť se rozletie jako motýli a jich ustavenie stane jako pavučina.

(Hus 2018: 133)

Protivníci v tomto čase blížícího se konce světa slábnou (viz oddíl Čas a prostor). V jiných spisech je Hus neváhá připodobnit k novozákonním „farizeům a zákoníkům“, kteří mučili Ježíše (srov. Nechutová 2015), na první pohled všemocným, ale nakonec dokonale poraženým skutečností velikonočního vzkříšení. Hus sám sebe jakožto „postavu“ v listech situuje do podobného příběhu a roli nabízí i domácím adresátům — mají se z nich stát věrní následovníci, účastníci na projektu reformy církve, noví první křestané.

Jazyk, styl

Husovy dopisy na nepřipraveného čtenáře zapůsobí patrně nejsilněji škálou vyjadřovaných emocí. Betlémský kazatel se na omezené ploše jednoho listu strachuje o čtenáře, projevuje jim vděčnost, raduje se, že s nimi stále ještě může „mluviti po lístku“ (Hus 2018: 135), popisuje souboje s beznadějí, a hned se zase osvěžuje vzpomínkou na jiné slavné trpitele v dějinách křesťanství. Typickou ukázkou tohoto způsobu psaní je celá čtvrtá „epištola“ (list č. 18, viz pracovní list doprovázející tento seminář).

V tomtéž listu můžeme pozorovat i základní pravidla členění látky, typická pro Husa a středověké řečníky obecně. Jedná se

především o organizaci do trojic. Tak Hus, když uvažuje o tom, proč dosud nebyl popraven, uvádí:

Dal nám Pán Bóh dlúhý čas, abychom lépe své hřiechy spamotovali a jich statečně želeli. Dal nám čas, aby dlúhé a veliké pokúšenie sňalo hřiechy veliké a přineslo utěšenie. Dal nám čas, abychom pamatovali svého krále, Pána Boha Ježíšě milosrdného, hrozné pohanění a smrt ukrutnú jeho vážili, a proto mileje trpěli; abychom take pomněli, že nenie z hodov tohoto světa jíti na hody onoho světa; abychom pamatovali, že skrzě mnohá utrpenie světi sú vešli v nebeské královstvie [...]

(Hus 2018: 135–136)

Tři jsou podle něj důvody, proč Bůh zdržuje smrt Jeronýma Pražského i jej samého: aby jim umožnil uvažovat o vlastních hříších, aby je dlouhým utrpením a pokáním od těchto hříchů očistil a aby jim poskytl čas k přemýšlení o jiných námětech, které již s jejich vlastními hříchy přímo nesouvisejí, poskytují však v dané situaci útěchu. I tyto věci jsou tři: utrpení Krista, rozdíl mezi tímto a oním světem (kdo hoduje zde, patrně se nebude veselit tam) a souvislost časného utrpení ve světě s nebeskou odměnou. Na tuto dobře zorganizovanou pasáž pak v listu navazuje kontrastní, na první pohled chaotický a velmi expresivní výčet různých utrpení, jimž byli dávní svědkové víry vystaveni:

[...] někteří [byli] po kusu řezáni, jiní vrtáni, jiní vařeni, jiní pečení, jiní za živa dřeni, za živa pohrabáni, kamenováni, křižováni, mleni mezi žernovy, vláčení, topeni, pálení, věšení, po kusu trhání [...]

(Hus 2018: 136)

Ve svých promyšlených, česky psaných traktátech se Hus snaží konstruovat větu podle latinských vzorů — sahá po vnitřních rýmech, věty buduje symetricky, hromadí synonyma a hojně užívá vsuvky (Fidlerová et al. 2013: 51). Pojmy a problémy

s oblibou vysvětluje a nasvětčuje z více stran, čímž vznikají typické řetězce dílčích či paralelních složek (Havránek 1966: 4). Příklady tohoto stylu hojně oplývá již výše zmíněný traktát *Zrcadlo hřešního* z roku 1412:

Ó, najmilejší, prosím, rozumějte, co slyšíte, neb rozumné spatření té rady Božie jest pýchy zkažení, závisti uhašení, smilstva vypuzenie, chlúby a marnosti vyprázdňenie a tak od hřiechov uzdravenie. Jest ta Božie rada ustavenie poslušnosti, rozmnožení ctnosti, potvrzenie svatosti a způsobenie k věčné radosti. Protož die žádúci a sorchovaný Pán a rádcě:

„Ó, by smyslili a rozuměli a na najposlednější věci patřili!“

Běda, běda, kterak nemnohých lidí jest ta ctnost! Neb nemnozí jsú, by tu svatú našeho Spasitele radu vážili. Nemnozí jsú, by před oči myslí své tu radu položili. Neb nemnozí jsú, jimž by před jich vnitřníma očima bylo poznání své křečkovosti, porušedlnost tělestanti, hřiechov žalostivé vzpomínanie, smrti ustavičné čakanie a věčného zatracenie spatření.

Aj, najmilejší, kterak užitečné hřešným jest zrcadlo, ta rada Božie!

(Hus 2018: 11)

Autor se tu opakovaně vrací k ústřednímu motivu zrcadla a dívá se na ně z různých stran. Symetrická, opravdu zrcadlová kompozice, má ve svém středu parafrázi biblického textu o myšlení a „patření“ (tj. dívání se) na poslední věci člověka (Dt 32,29). Na jedné straně tohoto zrcadla se podává zpráva o osudu spasených, kteří vejdou do věčné radosti, na druhé jsou zatvrzelí hřešníci určení k věčnému zatracení. Sousloví charakterizující jedny i druhé na sebe logicky navazují a jsou provázána několikanásobnými rýmy.

Epištoly ze žaláře jsou pochopitelně jednodušší než pečlivě komponované promluvy, a působí bezprostředněji. Tato bezprostřednost se nicméně opírá o rétoricky propracované, dynamické pasáže. Nechybí tu například inscenované dialogy, jimiž Hus přátelům přibližuje situaci:

[N]ajvyšší kardinál řekl jest: „Kterak mluvíš? Na hradě jsi pokorněji mluvil.“ A já sem odpověděl, řka: „Neb na hradě nižádný proti mně nekřičel, ale tuto všichni křičie.“ [...] Měť sú chtěli ustrašiti, ale nemohli sú Božie pomoci ve mně přemoci. Písmem jsú proti mně nechtěli jíti, jakož jsú slyšeli páni milostiví, jenž sú stáli statečně podlé pravdy [...] a slyšeli sú, že když sem řekl: „Žádám naučenie: psal-li sem co zle, chci býti naučen,“ tehdy kardinál najvyšší řekl jest: „Poňavadž chceš býti naučen, toť naučenie: Máš odvolati, jakož padesát mistróv svatého Písma nalezlo.“

(Hus 2018: 133—134)

K pečlivě zrcadlové stavbě výpovědi pak Hus sahá, když mluví o sesazení papeže Jana XXIII.:

Žnamenajte, žeť sú svú hlavu za kacéře potupili! Nu, odpovézte, kazatelé, jenž kážete, že papež jest Bóh zemský, že nemóž hřešiti, že nemóž svatokupčiti, jako pravie juristy, že papež jest hlava všie cirkve svaté, [...] že on jest srdce cirkve svaté, [...] že on jest studnice, z niež všiecka moc teče a dobrotá; že on jest slunce cirkve svaté; že on jest útočiště bez nedostatka, k němuž každý křestan musí se utiekati.

Aj, již jest ta hlava státa, Bóh zemský svázán, již jest v hřešiech ohlášen, již jest studnice přeschla, slunce zatměno, srdce vytrženo a útočiště z Konstancie uteklo a již jest zavrženo, aby nižádný k němu se neutiekal. Sbor ho potupil za kacéře, že jest odpustky a biskupstvie a jiné obroky prodával; a ti sú ho odsúdili, z nichž mnozí sú od něho kupovali a druzí mezi jinými kupčili. Tu jest byl Jan, biskup litomyšlský, jenž jest dvakrát o pražské arcibiskupstvie tržil, ale jiní sú ho předkupili. Ó, proč sú své břeuna z svého oka nevyvrhli?

(Hus 2018: 129—130)

Po obrazu stětí falešné hlavy církve (pro Husa je hlavou církve Kristus) následuje řetěz ironických titulů a idiomatických prohlášení, z různých úhlů osvětlujících Janův konec. Když Hus celou situaci čtenářům tímto způsobem plasticky vylíčil a ukotvil v mysli, sahá po reálném příkladu biskupa Jana Železného, aby pádem papeže dále dokázal špatnost svých

protivníků. Celý řetěz nakonec ústí do biblického citátu o břevnu a tříse v oku (L 6,39—42), u něhož se čtenářům patrně vybaví i kontext v podobě výroku „žák není nad učitele“ (L 6,40). Pokud měli protivníci Husa a jeho adresátů, špatní kazatelé, takto vadnou a slabou hlavu, není zjevně třeba příliš se jich bát. Rétorické prostředky i biblické odkazy v Husových listech nakonec slouží především k tomu, aby takové ukotvily a zdůraznily toto ujištění, uklidnily adresáty a motivovaly je k další práci.

Literatura

Boldan, Kamil

2009 „Takzvaný Jenský dodatek k Pasionálu“; in Marta Vaculínová (ed.): *Jenský kodex. Komentář* (Praha: Gallery), s. 69–76

Brodský, Pavel

2009 „Dějiny dochování a restaurování Jenského kodexu“; in Marta Vaculínová (ed.): *Jenský kodex. Komentář* (Praha: Gallery), s. 43–55

Camargo, Martin

1991 *Ars dictaminis, ars dictandi* (Turnhout: Brepols)

Cermanová, Pavlína

2013 *Čechy na konci věků. Apokalyptické myšlení a vize husitské doby* (Praha: Argo)

Doležalová, Lucie — Ctibor, Jan

2017 „List. Oldřich Kříž z Telče Tobiášovi do Tábora“; in Lucie Doležalová — Michal Dragoun — Jan Ctibor (eds.): *Čítanka latinských textů z pozdně středověkých Čech* (Praha: Scriptorium), s. 182–193

Fidlerová, Alena A. et al.

2013 *Dějiny češtiny* (Praha: FF UK); dostupné z: ucjtk.ff.cuni.cz/wp-content/uploads/sites/57/2015/11/Dějiny-češtiny.pdf (přístup 7. 4. 2020)

Halama, Ota

2015 *Svatý Jan Hus. Stručný přehled projevů domácí úcty k českému mučedníku v letech 1415–1620* (Praha: Kalich)

Havránek, Bohuslav

1966 „Český jazyk Husův“; *Slovo a slovesnost* 27, č. 1, s. 1–16; dostupné z: sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=1395 (přístup 7. 4. 2020)

Hus, Jan

1975 *Výklady*. Ed. Amedeo Molnár [a Jiří Daňhelka] (Praha: Academia)

2018 *Výbor z drobných českých spisů / České listy*. Ed. Jakub Sichálek (Praha—Brno: Host)

Jakub de Voragine

2012 *Legenda aurea*. Ed. Anežka Vidmanová. Přel. Václav Bahník, Anežka Vidmanová a Irena Zachová (Praha: Vyšehrad)

Jenský kodex

Též *Antithesis Christi et Antichristi*. Praha: Knihovna Národního muzea, signatura IV B 24; dostupné z: www.esbirky.cz/predmet/180453 (přístup 24. 2. 2020)

Kejř, Jiří

2000 *Husův proces* (Praha: Vyšehrad)

2010 *Jan Hus známý i neznámý. Resumé knihy, která nebude napsána* (Praha: Karolinum)

Mazalová, Lucie

2015 *Eschatologie v díle Jana Husa* (Brno: Masarykova univerzita)

Nechutová, Jana

2015 „M. Jan Hus, farizeové a zákoníci“; dostupné z: www.nase-reformace.cz/m-jan-hus-farizeove-a-zakonici (přístup 7. 4. 2020)

Ohler, Norbert

2001 *Umírání a smrt ve středověku*. Přel. Vladimír Petkevič (Jinočany: H & H)

Pavlíček, Ota

2015 „The Chronology of the Life and Work of Jan Hus“; in František Šmahel — Ota Pavlíček (eds.): *A Companion to Jan Hus* (Leiden: Brill), s. 9–68

Petrů, Eduard (ed.)

2016 *Život svaté Kateřiny*. Revidovala Vendula Rejzlová Zajíčková (Praha—Brno: Host)

Pokorný, Petr — Heckel, Ulrich

2013 *Úvod do Nového zákona. Přehled literatury a teologie*. Přel. Pavel Moskala a Lucie Kopecká (Praha: Vyšehrad)

Rejzlová Zajíčková, Vendula

2017 *Život svaté Kateřiny (cca 1350–1380)*. Seminář české knihovny, sv. 5 (Praha: ÚČL AV ČR); dostupné z: www.kniznice.cz/pro-skoly/i-zivot-svate-kateriny-i-2 (přístup 7. 4. 2020)

Sichálek, Jakub

2018 „Komentář“; in Jan Hus: *Výbor z drobných českých spisů / České listy*. Ed. Jakub Sichálek (Praha—Brno: Host), s. 141–159

Soukup, Pavel

2015 *Jan Hus. Život a smrt kazatele*. Přel. Pavel Soukup (Praha: NLN)

Šmahel, František

2013 *Jan Hus. Život a dílo* (Praha: Argo)

Voit, Petr

2006 *Encyklopedie knihy. Starší knihtisk a příbuzné obory mezi polovinou 15. a počátkem 19. století* (Praha: Libri); dostupné z: www.encyklopedieknihy.cz (přístup 24. 2. 2020)

Voleková, Kateřina — Svobodová, Andrea (eds.)

2019 *Staročeské biblické předmluvy* (Praha: Scriptorium)

Wernisch, Martin

2018 *Evropská reformace, čeští evangelíci a jejich jubilea* (Praha: Kalich)

Zajíčková, Vendula

2010 *Staročeský Passionál. Žánrová struktura pozdně středověké hagiografie* (Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě)

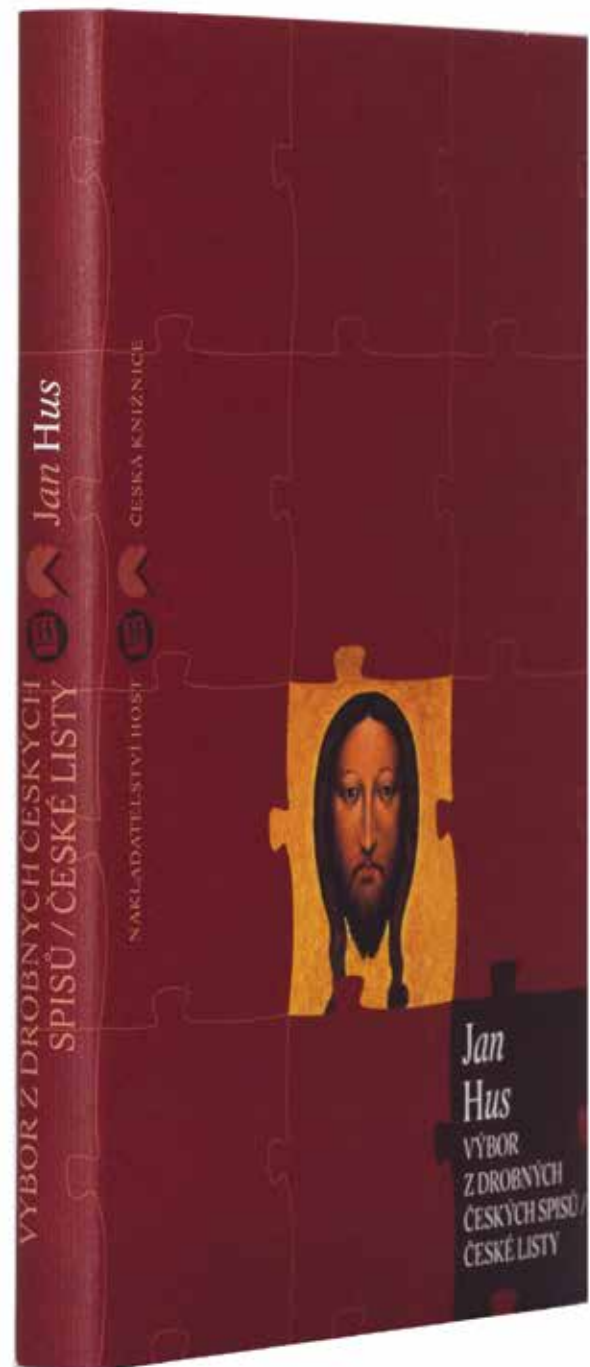
O autorovi

Matouš Jaluška působí v Ústavu pro českou literaturu Akademie věd ČR a v Ústavu české literatury a komparatistiky Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, kde vede semináře zaměřené na starší literaturu. Pro Český rozhlas Vltava připravoval cykly interpretačních esejů k próze i poezii a v návaznosti na ně s kolektivem autorů publikoval např. knihy *Eseje o poezii a době Karla IV.* (ÚČL AV ČR / Radioservis 2017) a *Nebe, peklo, poezie* (ÚČL AV ČR 2019). Dlouhodobě se zabývá středověkou milostnou poezií ve světle její rukopisné tradice (monografie *Dvorná hra a vysoká láska*, FF UK 2018) a překládá z románských jazyků (*Sto písní o Marii*, FF UK 2019).

O České knižnici

Česká knižnice přináší reprezentativní literární díla vzniklá v českých zemích od počátků našeho písemnictví po současnost. Dlouhodobě koncipovaná ediční řada, která začala vycházet v roce 1997 a dnes již přesáhla hranici sta titulů, usiluje o zpřístupňování odborně připravených, textově spolehlivých a komentovaných vydání.

Od roku 2016 edici společně vydávají Nadační fond Česká knižnice, Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., a nakladatelství Host. Na vydání jednotlivých svazků přispívá Ministerstvo kultury ČR. Redakce pracuje s podporou z programu Strategie AV21, řízeného a financovaného Akademií věd ČR.

Jan Hus

Výbor z drobných českých spisů / České listy

Ediční příprava a komentář: **Jakub Sichálek**

Počet stran: **204**

Vydání: **v České knižnici první**

ISBN **978-80-88183-11-2**

Rok vydání: **2018**

Jan Hus (1370–1415) je bezpochyby významný pozdněstředověký náboženský myslitel a církevní reformátor; v tomto smyslu překračuje jeho veřejné působení hranice českých zemí. Do jaké míry jej však můžeme chápat také jako důležitého aktéra českých literárních dějin? Na tuto otázku částečně odpovídá předložený výbor z Husových česky psaných drobnějších děl. Vedle listů představuje různorodou, textově typovou i funkční škálu Husova příležitostného spisování. Pro snazší porozumění jsou zařazené texty opatřeny jazykovými i věcnými vysvětlivkami a závěrečným literárněhistorickým komentářem.